

Σύνοψη

της

Τεχνικής Έκθεσης

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ
ΠΟΥ ΧΡΗΣΟΥΝ ΤΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΩΝ ΓΙΑ ΤΗ
ΝΕΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ**

Μ. & Ν. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ε.Ε.

Ιούλιος 2023

Το περιεχόμενο της Σύνοψης της μελέτης

Η παρούσα έκθεση αποτελεί σύνοψη της μελέτης που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Τεχνικός Σύμβουλος αξιολόγησης και διαχείρισης έργων λιμνοθαλασσών» με κωδικό MIS 500481, μετά την με αριθμ. πρωτ. 1134/06-06-2022 (ΑΔΑΜ:22PROC010728717) πρόσκληση & την με αριθμ. πρωτ. 1223/22-06-2022 (ΑΔΑΜ: 22AWRD010835708) Απόφαση Ανάθεσης του Γενικού Γραμματέα ΥΠΑΑΤ.

Για την υλοποίηση της υπογράφηκε η από 6/7/2022 σύμβαση μεταξύ του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων/Γενικής Γραμματείας Ενωσιακών Πόρων και Υποδομών, Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του Ε.Π. Αλιείας και Θάλασσας και της εταιρείας “Μ & Ν ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ε.Ε.”.

Στο πρώτο τμήμα της σύνοψης περιλαμβάνονται στοιχεία σχετικά με Ευρωπαϊκές και Διεθνείς αναφορές στους κινδύνους και στους παράγοντες που επηρεάζουν το μέλλον των λιμνοθαλασσών.

Στο δεύτερο τμήμα της παρουσιάζονται κάποια από τα στοιχεία που παρουσιάζονται αναλυτικά στη μελέτη. Στόχος της μελέτης ήταν η συλλογή στοιχείων σχετικών με την αλιευτική εκμετάλλευση των λιμνοθαλασσών, η ανάλυση και η αξιολόγησή τους και τελικά η διαμόρφωση προτάσεων σε σχέση με την υφιστάμενη κατάσταση, τις τάσεις και τα ευαίσθητα σημεία που χρήζουν προσοχής και ενεργειών. Η μελέτη κάνει συγκρίσεις με την κατάσταση που περιγράφεται στην μελέτη αναφοράς του 2001 για το σύνολο των ελληνικών λιμνοθάλασσών και αξιολογεί και επικαιροποιεί τις τότε προτάσεις και παραινέσεις.

Το πλήρες κείμενο της μελέτης βρίσκεται στην διάθεση κάθε ενδιαφερόμενου (aquaacti@gmail.com).

Η ομάδα έργου ευχαριστεί τους Ιχθυολόγους των Υπηρεσιών Αλιείας των Περιφερειακών Ενοτήτων και των Περιφερειών, τους αλιείς και τους υπαλλήλους συνεταιρισμών που συνεργάστηκαν στην παροχή πληροφοριών, στοιχείων και εκτιμήσεων. Η προσφορά τους αποτυπώνεται, εκφράζεται και στηρίζει σημαντικό τμήμα της μελέτης.

Περιεχόμενα

1. Οι λιμνοθάλασσες σήμερα.....	1
Απόψεις και τάσεις.....	1
αλιευτική δραστηριότητα και προστασία των λιμνοθαλασσών.....	2
Η πορεία της αλιευτικής εκμετάλλευσης των λιμνοθαλασσών μέχρι το 2001	4
Σημείο αναφοράς η μελέτη του 2001	6
2. Η αλιευτική εκμετάλλευση των λιμνοθαλασσών από το 2001 στο 2023	7
Η ταυτότητα της έρευνας	7
Διαπιστώσεις	8
Υποδομές.....	8
Θέσεις εργασίας	9
Οι μισθώσεις	9
Λιμνοθάλασσες εκτός εκμετάλλευσης.....	10
Οι τιμές διάθεσης των αλιευτικών προϊόντων.....	11
Νέες προκλήσεις.....	11
Εναλλακτικός τουρισμός.....	11
Προστιθέμενη Αξία στα αλιεύματα.....	12
Περιβαλλοντικές κρίσεις και απώλειες παραγωγής.....	12
Τα ψαροφάγα πουλιά.....	12
Τα ξενικά είδη	12
Παράνομη αλιεία.....	13
Απορρίμματα	13
2001-2023, κινήσεις προς τη σωστή κατεύθυνση.....	13
Αναμόρφωση θεσμικού πλαισίου.....	13
Υλοποίηση επενδυτικών προγραμμάτων	14
Θυρίδες διαφυγής υπομεγεθών ψαριών	14
Χαρακτηρισμός ως «εκτατική ιχθυοκαλλιέργεια»	14
3. Συμπεράσματα και προτάσεις	15
Οι απόψεις των αλιέων και της διοίκησης.....	15
Συνολική αξιολόγηση.....	16
Προτροπές και προτάσεις	17
Βελτίωση υποδομών με δημόσια και ιδιωτικά έργα	17
Διοικητικές παρεμβάσεις	17
Ενισχύσεις για τον περιορισμό των επιπτώσεων από εξωγενείς παράγοντες	18
Δικτύωση και καινοτομία	18

1. ΟΙ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΣΗΜΕΡΑ

ΑΠΟΨΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ

Πριν από ένα χρόνο μια ομάδα επιστημόνων δημοσίευσε μια εργασία με τίτλο «Μεσογειακές λιμνοθάλασσες: περιοχές που αξίζει να επισκεφτείτε πριν εξαφανιστούν¹». Είκοσι χρόνια νωρίτερα (2001) σε μια λεπτομερή μελέτη πανελλαδικής κλίμακας² με αντικείμενο την αξιολόγηση της αλιευτικής εκμετάλλευσης των λιμνοθαλασσών, η ομάδα έργου έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου για το μέλλον των αλιευτικών εκμεταλλεύσεων στις λιμνοθάλασσες της Ελλάδας. Μια από τις σημαντικές αποκαλύψεις αυτής της μελέτης ήταν ότι οι λιμνοθάλασσες στις οποίες υπήρχε ενεργή αλιευτική εκμετάλλευση ήταν σε καλύτερη περιβαλλοντική κατάσταση από τις μη εκμεταλλεζόμενες. Η παρατήρηση αυτή επιβεβαιώθηκε πολλαπλά και διεθνώς και σήμερα πλέον είναι κοινά αποδεκτό ότι το μέλλον των λιμνοθαλασσών, ως οικοσυστήματα, είναι στενά συνδεδεμένο με το μέλλον της αλιευτικής τους εκμετάλλευσης.

Πρόσφατη έκθεση της Σύμβασης RAMSAR³ αναφέρει ότι την περίοδο 1970 – 2015 το 35% των φυσικών υγροτόπων σε παγκόσμια κλίμακα εξαφανίστηκαν. Οι υγρότοποι εξαφανίζονταν τρεις φορές γρηγορότερα από τα δάση. Οι παράκτιες λιμνοθάλασσες είναι σημαντικοί υγρότοποι και ο ρυθμός απώλειας τους στη Μεσόγειο είναι σημαντικά υψηλότερος από τον παγκόσμιο μέσο όρο.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζοντας την υψηλή βιολογική αξία και τον κίνδυνο εξαφάνισης των παράκτιων λιμνοθαλασσών τις έχει εντάξει στον κατάλογο του Παραρτήματος I της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ ως τύπο οικοτόπου προτεραιότητας (κωδικός 1150).

¹Soria, J., Pérez, R., Sòria-Pepinyà, X. 2022. Mediterranean Coastal Lagoons Review: Sites to Visit before Disappearance. J. Mar. Sci. Eng. 2022, 10, 347. <https://doi.org/10.3390/jmse10030347>

² Ανώνυμος, 2001. Μελέτη οργάνωσης και λειτουργίας της αλιευτικής εκμετάλλευσης των λιμνοθαλασσών. ΙΧΘΥΚΑ Α.Ε., Ε.Π. PESCA, Μέτρο 12. Υπ. Γεωργίας, Δ/νση Υδατοκαλλιεργειών και Εσωτερικών Υδάτων, 166 σελ.

³ Convention on Wetlands. (2021). Global Wetland Outlook: Special Edition 2021. Gland, Switzerland: Secretariat of the Convention on Wetlands

Λιμνοθάλασσες με ενεργή αλιευτική εκμετάλλευση ήταν σε καλύτερη περιβαλλοντική κατάσταση από τις μη εκμεταλλεζόμενες το 2001

Οι υγρότοποι εξαφανίζονται τρεις φορές γρηγορότερα από τα δάση

Ο κίνδυνος εξαφάνισης αιτιολογείται από τις πολυάριθμες πιέσεις που δέχονται αυτά τα οικοσυστήματα. Αυτές σχετίζονται τόσο με τη γεωμορφολογία τους όσο και με τη συσσώρευση ανθρωπίνων δραστηριοτήτων με σκοπό την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες που προσφέρουν κυρίως λόγω της υψηλής βιολογικής τους παραγωγικότητας.

Περίπου 10 χρόνια μετά την ένταξή τους στους τύπους οικοτόπων προτεραιότητας κατατάχθηκαν μεταξύ των πλέον απειλούμενων οικοσυστημάτων (MA - Millennium Ecosystem Assessment, 2005⁴).

Τα Μεταβατικά Υδάτινα Οικοσυστήματα (Transitional Water Ecosystems), στα οποία ανήκουν οι λιμνοθάλασσες, είναι εύθραυστα οικοσυστήματα, που υφίστανται υψηλή ανθρώπινη πίεση. Ο κίνδυνος εξαφάνισης αιτιολογείται από τις πολυάριθμες πιέσεις που δέχονται αυτά τα οικοσυστήματα οι οποίες σχετίζονται τόσο με τη γεωμορφολογία τους όσο και με τη συσσώρευση ανθρωπίνων δραστηριοτήτων. Οι λιμνοθάλασσες αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό οικολογικό διάυλο μεταξύ της στεριάς και της θάλασσας, καθώς και μεταξύ του ανθρώπου και της φύσης. Από την αρχαιότητα οι ανθρώπινες κοινωνίες συγκεντρώνονται γύρω από τις παράκτιες λιμνοθάλασσες για να εξασφαλίσουν πρόσβαση στους πόρους και τα αγαθά που αυτές προσφέρουν. Είναι από τη φύση τους ευαίσθητα υδάτινα οικοσυστήματα ευάλωτα σε υψηλή ανθρώπινη πίεση. Όμως τα μη υγιή οικοσυστήματα παρουσιάζουν μείωση του φυσικού κεφαλαίου, με αποτέλεσμα τη μείωση ή την έλλειψη των οικοσυστημικών υπηρεσιών που μπορούν να παρέχονται προς όφελος των ανθρώπων.

Σήμερα η κατάσταση διατήρησής τους για τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες στις οποίες απαντώνται, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, καταγράφεται ως μη ικανοποιητική-ανεπαρκής με αρνητική τάση (U2-) σύμφωνα με την πιο πρόσφατη αξιολόγησή τους (περίοδος αναφοράς 2013-2018).

Στην Ελλάδα οι παράκτιες λιμνοθάλασσες βρίσκονται μεταξύ των οικοτόπων που δέχονται το μεγαλύτερο αριθμό απειλών (10 απειλές) όταν ο μέσος όρος για τα υπόλοιπα παράκτια οικοσυστήματα είναι μόλις πέντε (5). Οι σημαντικότερες σχετίζονται με δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στην ξηρά ή τη θάλασσα: Είναι προφανές ότι οι λιμνοθάλασσες είναι τελικοί αποδέκτες των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται στα οικοσυστήματα που τις περιβάλλουν. Αξίζει να σημειωθεί ότι η οργανωμένη και ελεγχόμενη αλιευτική δραστηριότητα δεν αξιολογείται ως υψηλής έντασης απειλή.

Στην Ελλάδα οι λιμνοθάλασσες βρίσκονται μεταξύ των οικοτόπων που δέχονται το μεγαλύτερο αριθμό απειλών (δέκα απειλές) όταν ο μέσος όρος για τα υπόλοιπα παράκτια οικοσυστήματα είναι μόλις πέντε.

ΑΛΙΕΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΩΝ

Οι ιχθυοσυλληπτικές εγκαταστάσεις βρίσκονται στο στενότερο σημείο επικοινωνίας της λιμνοθάλασσας με τη θάλασσα. Για την αποδοτική λειτουργία τους απαιτείται συντήρηση των στομίων ώστε να εξασφαλίζεται η ομαλή επικοινωνία με τη θάλασσα. Έτσι διατηρούνται τα φυσικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά των λιμνοθαλασσών αλλά και η βιοποικιλότητα.

⁴ MA - Millennium Ecosystem Assessment (2005). Ecosystem services and human well-being. Washington, DC: Island Press

Σταδιακή εξαφάνιση της λιμνοθάλασσας «Κοκάλα» (ΒΔ Αιτωλοακαρνανία) μετά το τέλος της αλιευτικής εκμετάλλευσης.

Οι συνοδευτικές κατασκευές που είναι απαραίτητες για τη βελτίωση της παραγωγικής ικανότητας των λιμνοθαλασσών (τάφροι διαχείμασης, κανάλια κυκλοφορίας νερού...) συμβάλλουν στη διατήρηση της φυσικής αξίας των οικοσυστημάτων προσφέροντας κατάλληλους βιότοπους για την ανάπτυξη και την προστασία των ιχθυοπληθυσμών.

Η εγκατάλειψη της εκμετάλλευσης των ιχθυοσυλληπτικών εγκαταστάσεων όταν συνοδεύεται από διακοπή επικοινωνίας με τη θάλασσα οδήγησε σε περιβαλλοντική υποβάθμιση της λιμνοθάλασσας και συρρίκνωση της βιοποικιλότητας με τελικά αποτελέσματα την αλλαγή στις χρήσεις γης και την απώλεια της αξίας των λιμνοθαλάσσιων οικοσυστημάτων. Το φαινόμενο αυτό έχει διαπιστωθεί τόσο σε ελληνικές όσο και άλλες λιμνοθάλασσες της Μεσογείου. Στις κατευθυντήριες οδηγίες που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Ένωση το 2018 για τις υδατοκαλλιέργειες εντός περιοχών του δικτύου NATURA2000 η ενίσχυση της παραδοσιακής αλιευτικής εκμετάλλευσης στις λιμνοθάλασσες προτείνεται ως διαχειριστικό μέτρο.

Όλα τα παραπάνω συνοψίζονται σε διεθνείς έρευνες και μελέτες. Το 2010, το έργο SEACASE⁵ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα περισσότερα από τα εκτατικά και ημι-εντατικά συστήματα υδατοκαλλιέργειας αποτελούν φιλικές προς το περιβάλλον δραστηριότητες που συμβάλλουν στη διατήρηση των φυσικών υγροτόπων στις παράκτιες περιοχές. Το 2015 οι Cataudella et al⁶. σε μια επισκόπηση των παράκτιων λιμνοθαλασσών της Μεσογείου κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι, η παραδοσιακή υδατοκαλλιέργεια και αλιεία πρέπει να θεωρούνται ως διαχειριστική προτεραιότητα καθώς συμβάλλουν στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και στις οικολογικές και οικονομικές υπηρεσίες που παρέχονται από τα οικοσυστήματα αυτά.

Τον Σεπτέμβριο του 2002, σε ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (COM/2002/0511) για το μέλλον μιας βιώσιμης ιχθυοκαλλιέργειας, η Ευρωπαϊκή Ένωση αναφέρεται ξεκάθαρα στις μορφές ειδικής «περιβαλλοντικά φιλικής» υδατοκαλλιέργειας (όπως επί παραδείγματι η εκτατική ιχθυοκαλλιέργεια, τμήμα 4.8. της ανακοίνωσης) που αξίζουν πρόσθετης στήριξης, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης ειδικών μέτρων. Η ανακοίνωση επιπλέον τονίζει ότι η Επιτροπή καλεί τις αρμόδιες εθνικές αρχές να αναγνωρίσουν και να στηρίζουν τις εν δυνάμει ευεργετικές επιπτώσεις της εκτατικής καλλιέργειας στο περιβάλλον.

⁵ Anras L, Boglione C, Cataudella S, Dinis MT, Livi S, Makridis P. et al. 2010. The current status of extensive and semi-intensive aquaculture practices in Southern Europe. *Aquaculture Europe* 35: 12–16.

⁶ Cataudella, S., Crosetti, D., Ciccotti, E., & Massa, F. 2015. Sustainable Management in Mediterranean Coastal Lagoons: Interactions among Capture Fisheries, Aquaculture and the Environment. In S. Cataudella, D. Crosetti & F. Massa (Eds.), *Mediterranean Coastal Lagoons: Sustainable Management and Interactions among Aquaculture, Capture Fisheries and the Environment* (1-49 pp). FAO Studies and Reviews No. 95, Rome, Italy, 278 pp.

Πρόσφατες αναφορές κάνουν την ίδια διαπίστωση και υποστηρίζουν την ίδια προσέγγιση (Aquaculture Advisory Council 2021⁷, European Commission, Directorate, 2019⁸). Συνεπώς η διατήρηση βιώσιμης αλιευτικής εκμετάλλευσης είναι προς όφελος των λιμνοθαλασσίων οικοσυστημάτων αφού η παρουσία των αλιέων συντηρεί λειτουργικούς τους βασικούς μηχανισμούς όπως αυτόν της ανταλλαγής των νερών.

Εκτός όμως από τη διατήρηση των βασικών φυσικών λειτουργιών του οικοσυστήματος, η ενεργή αλιευτική εκμετάλλευση αποτελεί φρένο σε πιέσεις όπως η λαθραλιεία, το παράνομο κυνήγι, το μπάζωμα, η απόθεση απορριμμάτων αλλά και αποβλήτων (όσο κι αν φαίνεται υπερβολικό υπάρχουν πολλά παραδείγματα στην επικράτεια) που υποβαθμίζουν τα οικοσυστήματα αυτά τόσο στο αβιοτικό, όσο και στο έμβιο κομμάτι τους.

Υπάρχει και μια ενδιαφέρουσα υπηρεσία που οι αλιείς των λιμνοθαλασσών προσφέρουν και που συχνά αγνοείται. Οι λιμνοθάλασσες είναι περίπλοκα οικοσυστήματα, με έντονες διακυμάνσεις και δύσκολη πρόσβαση σε πολλά σημεία τους. Οι αλιείς προσφέρουν γνώση, εμπειρία αλλά και τεχνική υποστήριξη σε όλες τις ερευνητικές ομάδες που υλοποιούν ερευνητικά έργα και μελέτες ή παρακολουθούν την κατάσταση των οικοσυστημάτων. Όλοι όσοι εμπλέκονται σε εργασίες πεδίου θα επιβεβαιώσουν τη σημαντική συμβολή τους.

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΑΛΙΕΥΤΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2001

Οι άνθρωποι είχαν παρατηρήσει τις μεταναστεύσεις των ψαριών και τη συγκέντρωσή τους σε περιοχές που έρχεται σε επαφή η ξηρά με τα ποτάμια και τη θάλασσα. Έτσι ξεκίνησαν την αλιευτική εκμετάλλευσή τους με τη χρήση σταθερών παγίδων σε συνδυασμό με περιοδικούς φραγμούς μεταξύ θάλασσας και λιμνοθάλασσας. Στοιχεία για την ύπαρξη αλιευτικής εκμετάλλευσης, συγκρίσιμης με τη σημερινή, στις λιμνοθάλασσες της Μεσογείου φτάνουν 4 χιλιετίες στο παρελθόν.

Τα ψάρια εισέρχονται στις λιμνοθάλασσες την άνοιξη και τις αρχές του καλοκαιριού λόγω των ευνοϊκών συνθηκών που επικρατούν για την επιβίωσή τους (ανάπτυξη και προστασία από θηρευτές). Κατά την αντίστροφη μετακίνηση των ψαριών από τη λιμνοθάλασσα προς τη θάλασσα για αναπαραγωγικούς λόγους ή για την αποφυγή των δυσμενών συνθηκών (κατά το τέλος καλοκαιριού και το φθινόπωρο) περνούν υποχρεωτικά μέσα από τις παγίδες (ιχθυοσυλληπτικές εγκαταστάσεις). Οι παγίδες είναι τοποθετημένες σε συγκεκριμένες θέσεις των λιμνοθαλασσών στα στενότερα σημεία επικοινωνίας με τη θάλασσα. Το παραδοσιακό πρότυπο της αλιευτικής εκμετάλλευσης των παράκτιων λιμνοθαλασσών διατηρεί κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ των χωρών της Μεσογείου σε Ευρώπη και Αφρική και είναι σχεδόν αναλλοίωτο στο πέρασμα του χρόνου. Οι παράκτιες λιμνοθάλασσες αποτελούν σημαντικά οικοσυστήματα από αλιευτικής

⁷ Aquaculture Advisory Council. 2021. The provision of ecosystem services by European aquaculture June 2021 - (AAC 2021-08)

⁸ European Commission, Directorate-General for Environment, Guidance on aquaculture and Natura 2000 – Sustainable aquaculture activities in the context of the Natura 2000 Network, Publications Office, 2019, <https://data.europa.eu/doi/10.2779/34131>.

άποψης που χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερα υψηλή αλιευτική απόδοση συγκρινόμενες με άλλα υδάτινα οικοσυστήματα.

Οι παραδοσιακές εγκαταστάσεις, φτιαγμένες περίτεχνα με ξύλα, καλάμια και άλλα φυσικά υλικά που αφθονούν στις λιμνοθάλασσες άρχισαν να αντικαθίστανται από τις «μοντέρνες ιχθυοσυλληπτικές». Οι δομές αυτές βασίζονται στο μπετό και τα συνθετικά υλικά. Η αλλαγή αυτή γενικεύτηκε με τα χρόνια στο σύνολο των σημαντικών λιμνοθαλασσών της επικράτειας. Συνέβαλλαν στη μείωση του κόστους παραγωγής, στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και στον περιορισμό των ζημιών από ακραία φυσικά φαινόμενα. Παρά τις όποιες ατέλειές τους, συνέβαλλαν στη διατήρηση της αλιευτικής δραστηριότητας στις λιμνοθάλασσες που είχε αρχίσει να δείχνει σημάδια κούρασης. Η απώλεια μιας αρχέγονης παραδοσιακής τεχνογνωσίας για την κατασκευή και λειτουργία των παλαιών ιχθυοσυλληπτικών με τα φυσικά υλικά ήταν το τίμημα. Στο τίμημα θα πρέπει να προστεθεί και ο περιορισμός της ευελιξίας, αφού η θέση και η μορφή των στομίων είναι πλέον σταθερή.

Τα σημάδια περιορισμού της σχετικής σημασίας της αλιευτικής δραστηριότητας στις λιμνοθάλασσες προκύπτουν και από τη μείωση της συμβολής τους στη συνολική αλιευτική παραγωγή της χώρας. Σε μια εκτενή περιγραφή της Ελληνικής αλιείας στις αρχές του προηγούμενου αιώνα (1907⁹), τότε που η επικράτεια περιοριζόταν στο νότιο ήμισυ της σημερινής (Αμβρακικός – Παγασητικός), η σημασία των λιμνοθαλασσών στη συνολική αλιευτική εκμετάλλευση είναι φανερή. Στο ίδιο σύγγραμμα αναφέρεται η θαυμαστή τεχνογνωσία των ψαράδων της λιμνοθάλασσας καθώς και η διαδικασία μισθώσεων μέσω δημοπρασίας ανά δεκαετία. Η αλιεία στις λιμνοθάλασσες αντιπροσωπεύει το μισό της συγκεκριμένης μελέτης και αναφέρεται σε παραγωγές και μάλιστα με τα μέσα της εποχής, που δεν υφίστανται σήμερα (π.χ. Μεσολόγγι 500 τόνους ετησίως). Φυσικά, εντυπωσιακή δραστηριότητα αναφέρει και στη λίμνη της Αγουλινίτσας, που δυστυχώς δεν υπάρχει πλέον. Όπως ήδη αναφέρθηκε, οι υγρότοποι εξαφανίζονται πολύ γρηγορότερα από τα δάση.

Θα εστιάσουμε σύντομα σε μερικά σημεία του παρελθόντος που σχετίζονται με τη διαχείριση και τις πρόσφατες αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο που σχολιάζονται σε επόμενες παραγράφους. Οι μισθώσεις φαίνεται να είναι δεκαετείς και δια πλειστηριασμού βασισμένες σε νομοθεσία του μέσου του 19^{ου} αιώνα (1839-1853). Ανατρέχοντας στον τύπο της εποχής βρίσκουμε συχνά θέματα που σχετίζονται με τη διαχείριση της αλιευτικής εκμετάλλευσης των λιμνοθαλασσών.

Μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο αναφέρονται μισθώσεις 5ετείς. Με νόμο του 1944 επετράπη η μίσθωση ιχθυοτροφείων σε αλιευτικούς συνεταιρισμούς αλλά η εφαρμογή του συνάντησε εμπόδια από τους προγενέστερους ιδιώτες μισθωτές. Στη δεκαετία του 1960 υπάρχουν καταγραφές για την αγορά εξοπλισμού (βυθοκόρου) από συνεταιρισμούς για τη συντήρηση των στομίων των λιμνοθαλασσών—Το θέμα της μίσθωσης, του τύπου των

⁹ Apostolides C.N. 1907. La pêche en Grèce, Ichthyologie, migrations, engins de pêche, produits. Imprimerie HESTIA

μισθωτών αλλά και της κατώτερης τιμής μίσθωσης απασχόλησε για τουλάχιστον τρεις δεκαετίες το χώρο.

Σήμερα που τα υψηλής προστασίας οικοσυστήματα των λιμνοθαλασσών βρίσκονται σε πραγματική απειλή, η διατήρηση και βελτίωση της αλιευτικής εκμετάλλευσής τους πρέπει να έχει ως πρώτο κριτήριο αξιολόγησης την προστασία των οικοσυστημάτων αυτών. Η εισηγητική έκθεση του νόμου για την τροποποίηση του αλιευτικού Κώδικα που ψηφίστηκε το 2017 αναφέρει: *"Η μίσθωση των ιχθυοτρόφων υδάτων έχει σκοπό την ορθολογική αλιευτική εκμετάλλευση, την παράλληλη προστασία της φύσης και την αειφόρο ανάπτυξη της, την υποστήριξη των ιχθυοπληθυσμών και της παράκτιας ζώνης, την καλύτερη αξιοποίηση των αλιευτικών προϊόντων, την απασχόληση των αλιέων και την στήριξη και ενίσχυση της τοπικής οικονομίας. Τα κριτήρια της μίσθωσης πλέον, γίνονται πρωτίστως ποιοτικά εκτός από το κριτήριο της συγκέντρωσης εσόδων του κράτους μέσω των μισθωμάτων."*

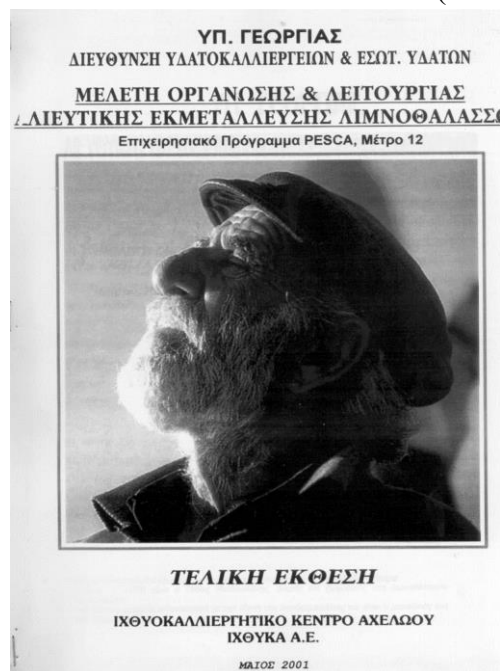
ΣΗΜΕΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ 2001

Σημείο αναφοράς για την κατανόηση της δυναμικής του συστήματος είναι η μελέτη που εκπονήθηκε το 2001 και αφορούσε σε 76 λιμνοθάλασσες της επικράτειας που βρίσκονταν υπό καθεστώς αλιευτικής εκμετάλλευσης. Παρουσιάζεται μια πλήρης απογραφή, ανάλυση και αξιολόγηση της αλιευτικής δραστηριότητας, των προβλημάτων, των πιέσεων που δέχονται οι λιμνοθάλασσες και των προοπτικών της αλιευτικής τους εκμετάλλευσης (Ανώνυμος, 2001¹⁰).

Η ομάδα εργασίας κατέληξε στον ορισμό εννέα σημείων προς μελέτη που κρίθηκαν ως άκρως σημαντικά και επείγοντα και που απαιτούν την ανάπτυξη δράσεων για την τεκμηρίωσή τους. Τα σημεία αυτά μπορούν να θεωρηθούν τόσο σαν «αυτοτελείς» μελέτες όσο και σαν πεδία έρευνας για τα επόμενα χρόνια και εντάσσονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες:

- Την ανάπτυξη ενός συστήματος παρακολούθησης, καταχώρησης της πληροφορίας στην οποία θα έχουν πρόσβαση οι ενδιαφερόμενοι φορείς.
- Την ανάλυση των προτύπων διαχείρισης και την πρόταση παρεμβάσεων και μεθόδων για τη βελτιστοποίηση της εκμετάλλευσης των λιμνοθαλασσών.

Όμως η σημαντική συμβολή της μελέτης είναι η ολοκληρωμένη προσέγγιση της υφιστάμενης τότε κατάστασης που περιλαμβάνει αναλυτικά ανά λιμνοθάλασσα τους ανθρώπους, τις υποδομές, το περιβάλλον, την παραγωγή, τις πηγές πληροφόρησης και άλλα στοιχεία που συνθέτουν μια εικόνα αναφοράς.

¹⁰ Ανώνυμος 2001. Μελέτη οργάνωσης και λειτουργίας της αλιευτικής εκμετάλλευσης των λιμνοθαλασσών. Υπ. Γεωργίας. Ε.Π. PESCA, Μέτρο 1.2, ΙΧΘΥΚΑ Α.Ε. 2001.

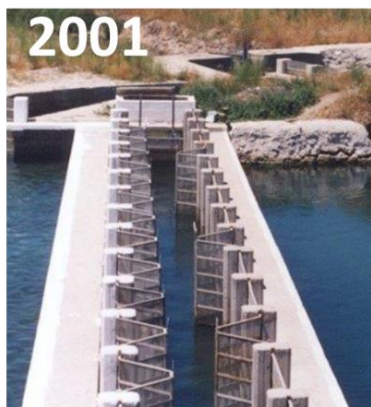
2. Η ΑΛΙΕΥΤΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΩΝ ΑΠΟ ΤΟ 2001 ΣΤΟ 2023

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η παρούσα μελέτη αναφέρεται στις λιμνοθάλασσες της χώρας που ανήκουν κατά κυριότητα στο Ελληνικό Δημόσιο και συμπεριλαμβάνει αυτές που έχουν παραχωρηθεί κατά χρήση σε Δήμους. Στο σύνολο αυτό βρίσκει εφαρμογή το αρ. 10 του ν. 4492/2017. Το σύνολο αυτό αντιπροσωπεύει το 94% της επιφάνειας των Ελληνικών λιμνοθαλασσών. Οι λιμνοθάλασσες κυριότητας Ελληνικού Δημοσίου είναι 67 και οι παραχωρημένες 10 με συνολική έκταση 295.526 και 39.630 στρεμμάτων αντίστοιχα. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι Περιφερειακές Ενότητες Αιτωλοακαρνανίας, Άρτας και Ξάνθης αντιπροσωπεύουν το 28% του αριθμού και το 65% της συνολικής έκτασης των λιμνοθαλασσών.

Για την υλοποίηση της μελέτης χρησιμοποιήθηκαν

- Στοιχεία από μελέτες, εργασίες κλπ. που έχουν εκπονηθεί και ιδιαίτερα από την ‘Μελέτη Οργάνωσης και Λειτουργίας των Ελληνικών Λιμνοθαλασσών, 2001’ που συντάχθηκε για λογαριασμό του Υπουργείου Γεωργίας, για να είναι δυνατή συγκριτική αποτίμηση των διαφοροποιήσεων που έχουν συντελεστεί στο διάστημα της 20ετίας που μεσολάβησε.
- Οι Εκθέσεις Αξιολόγησης και οι Ετήσιες Εκθέσεις Ελέγχου των εκμεταλλεύσεων των λιμνοθαλασσών της χώρας που συντάσσονται από τις Υπηρεσίες Αλιείας των Περιφερειών και των Περιφερειακών Ενοτήτων (σύμφωνα με το αρ.35 του Αλιευτικού Κώδικα (Ν.Δ. 420/1970) όπως έχει τροποποιηθεί με το αρ. 10 Ν. 4492/2017 (Α’ 156)). Τα στοιχεία αλιευτικής παραγωγής που παρατίθενται δεν ταυτίζονται με αυτά που δηλώνονται στο ΟΣΠΑ, γιατί εκεί υποβάλλονται τα συνολικά στοιχεία παραγωγής που αφορούν οικονομικά έτη.
- Δομημένα ερωτηματολόγια προκειμένου να συγκεντρωθούν οι απόψεις ιχθυολόγων των περιφερειακών υπηρεσιών αλιείας που οι λιμνοθάλασσες είναι στο αντικείμενο ευθύνης τους, καθώς και αλιέων μελών αλιευτικών συνεταιρισμών που μισθώνουν λιμνοθάλασσες.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ**Υποδομές**

Οι συνθήκες εργασίας και διαβίωσης του προσωπικού που εργάζεται στις λιμνοθάλασσες είναι ζωτικό στοιχείο για την αντιμετώπιση των χρόνιων προβλημάτων στην εκμετάλλευση των λιμνοθαλασσών αφού αποτελεί προϋπόθεση για:

- την προσέλκυση συμμετοχής στην εκμετάλλευση ατόμων νεαρής ηλικίας
- τους αποδεκτούς όρους διαλογής των αλιευμένων ψαριών
- την ανάπτυξη δραστηριοτήτων αλιευτικού τουρισμού και δράσεων οικοτεχνίας

Η μελέτη του 2001 ανέφερε ότι «...οι περισσότερες λιμνοθάλασσες έχουν μια αξιόλογη υποδομή. Τόσο αλιευτική-ιχθυοτροφική όσο και κτιριακή.»

Την τρέχουσα περίοδο, σε ένα σχετικά μικρό ποσοστό, η κατάσταση των υποδομών είναι καλή, ενώ στις περισσότερες η κατάσταση χαρακτηρίζεται κυρίως μέτρια και κακή.

Παρά το γεγονός ότι οι υποδομές αποτελούν βασικό στοιχείο για την αποδοτική εργασία και την αξιοπρεπή διαβίωση των αλιέων η συντήρησή τους ήταν ελλιπής. Οι περισσότερες πρωτοβουλίες ήλθαν από την πλευρά των αλιέων, ήταν όμως αποσπασματικές και στοχευμένες στις κρίσιμες υποδομές. Η κατάσταση στην επικράτεια των ιχθυοσυλληπτικών εγκαταστάσεων συνοψίζεται στον ακόλουθο πίνακα.

Κατάσταση μόνιμων <u>ιχθυοσυλληπτικών</u> εγκαταστάσεων	Κατάσταση		
	ΚΑΛΗ	ΜΕΤΡΙΑ	ΚΑΚΗ
Π.Ε. ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	1	3	1
Π.Ε. ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ			1
Π.Ε. ΑΡΤΑΣ		4	
Π.Ε. ΑΧΑΪΑΣ		1	
Π.Ε. ΚΑΒΑΛΑΣ	1		3
Π.Ε. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	1		
Π.Ε. ΞΑΝΘΗΣ			3
Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΑΣ			4
Π.Ε. ΡΟΔΟΠΗΣ		3	2
Σύνολο	3	11	14

Όπως ήδη αναφέρθηκε, οι υποδομές είναι κρίσιμη παράμετρος και συνδέεται άμεσα με τις θέσεις εργασίας. Η παρουσία των αλιέων κρίνεται απαραίτητη όχι μόνο για την εκμετάλλευση των πόρων αλλά και για την προστασία των οικοσυστημάτων και τη διαίωνηση μιας τεχνογνωσίας και ενός πολιτισμού που ελάχιστα άλλαξε στην πάροδο των χρόνων. Ο ψαράς παρατηρεί και ακολουθεί το ψάρι που δεν έχει αλλάξει κύκλο ζωής και συμπεριφορά.

Θέσεις εργασίας

Οι θέσεις εργασίας μειώθηκαν στο μισό σε 20 χρόνια, γεγονός είναι ανησυχητικό για το μέλλον των εκμεταλλεύσεων αλλά κυρίως των οικοσυστημάτων

Στην μελέτη των λιμνοθαλασσών του 2001 αναφερόταν ότι στο σύνολο των Ελληνικών λιμνοθαλασσών, ανεξαρτήτως κυριότητας, απασχολούνταν 682 επαγγελματίες αλιείς και 578 ημιαπασχολούμενοι περιλαμβανομένων και περίπου 100 επαγγελματίες ελεύθεροι αλιείς της Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου Αιτωλικού που δεν είναι ενταγμένοι σε αλιευτικούς συνεταιρισμούς.

Η παρούσα μελέτη για την τρέχουσα περίοδο δίνει 332 άτομα να απασχολούνται στις λιμνοθάλασσες κυριότητας Δημοσίου. Με μία πιο ρεαλιστική προσέγγιση και με βάση τα λεπτομερή στοιχεία οι θέσεις εργασίας εκτιμώνται στις 300 περίπου. Παρουσιάζεται μια κατάρρευση της απασχόλησης κάτι που προφανώς είναι ανησυχητικό για το μέλλον των εκμεταλλεύσεων αλλά κυρίως των οικοσυστημάτων.

Η εξέλιξη αυτή δεν είναι έκπληξη αν κοιτάξουμε τα στοιχεία της μελέτης του 2001 όπου ήταν φανερό ότι οι αλιείς δεν ήταν ικανοποιημένοι, ήταν μεγάλης ηλικίας κυρίως και το επάγγελμα δεν ήταν ελκυστικό για τους νέους, ακόμα και για τα παιδιά των αλιέων.

Οι μισθώσεις

Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο ορίζει ότι προτεραιότητα στην εκμίσθωση των λιμνοθαλασσών κυριότητας του Δημοσίου έχουν οι αλιευτικοί συνεταιρισμοί που λειτουργούν νόμιμα στην περιοχή. Εάν δεν υπάρχει συνεταιρισμός που ενδιαφέρεται, τότε μόνο μπορεί να ξεκινήσει η διαδικασία μίσθωσης σε ιδιώτη.

Την τρέχουσα περίοδο σε σχέση με το 2001 έχει αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός και οι εκτάσεις των λιμνοθαλασσών κυριότητας του δημοσίου που μισθώνονται με την διαδικασία της δημοπρασίας. Από τα στοιχεία προκύπτει ότι το 2001 το 96% των εκτάσεων των λιμνοθαλασσών ήταν μισθωμένο σε συνεταιρισμούς, ενώ την τρέχουσα περίοδο περιορίστηκε στο 88%. Αν και η μεταβολή φαίνεται να μην είναι μεγάλη αξίζει να επισημανθεί ότι αυτή έλαβε χώρα παρόλο που με την τροποποίηση του Αλιευτικού Κώδικα (Ν.Δ. 420/70) με το αρ.10 του ν. 4492/2017 θεσπίστηκε ενιαία διαδικασία μίσθωσης για όλη την χώρα μη επιτρέποντας διαφορετική διαδικασία επιλογής, όπως ίσχυε έως την ψήφιση του νόμου. Το γεγονός του μειωμένου ενδιαφέροντος από μέρους αλιευτικών συνεταιρισμών παρά τα προνόμια που δίνει ο νόμος φαίνεται να σχετίζεται με:

- την υποβάθμιση της λειτουργίας των συνεταιρισμών και τελικά την διάλυσή τους,
- το γεγονός ότι, κυρίως σε μικρές λιμνοθάλασσες, οι εγκαταστάσεις/υποδομές έχουν σχεδόν καταστραφεί,
- τη δυσκολία να καλύψουν τους αριθμούς μελών που προβλέπει ο νόμος για την ίδρυση, τη λειτουργία τους και τη βιωσιμότητα των εκμεταλλεύσεων.

Αν και η καθιέρωση αυξημένου χρόνου μίσθωσης των λιμνοθαλασσών ώστε να επιτευχθεί μια ενιαία αντιμετώπιση για όλη την χώρα, είχε επισημανθεί ότι αποτελεί προϋπόθεση για την αναβάθμιση της εκμετάλλευσης και την υλοποίηση επενδύσεων από τους μισθωτές τουλάχιστον από το 2001, έπρεπε

να μεσολαβήσουν πάνω από δεκαπέντε χρόνια για την ψήφιση του νόμου 4492/2017. Όσον αφορά στο χρόνο μίσθωσης, το νέο θεσμικό πλαίσιο περιλαμβάνει τις παρακάτω ρυθμίσεις:

Προβλέπεται η απευθείας δεκαετής αναμίσθωση σε μισθωτές συνεταιρισμούς με επιτυχή εκμετάλλευση και υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων. Η ρύθμιση αυτή κάλυψε το σημαντικό αριθμό από τις μεγάλης έκτασης λιμνοθάλασσες.

Προβλέπεται ως ελάχιστος χρόνος μίσθωσης για τις λιμνοθάλασσες που δεν καλύπτονται από τις παραπάνω περιπτώσεις τα 5 χρόνια κάτι που δεν γινόταν παλαιότερες περιόδους, όπου υπήρχαν μισθώσεις διάρκειας ακόμα και ενός έτους που αποδείχτηκαν καταστροφικές.

Λιμνοθάλασσες εκτός εκμετάλλευσης

Από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης, προκύπτει ότι το 31% του αριθμού των λιμνοθαλασσών κυριότητας του Δημοσίου και το 6% της συνολικής έκτασής τους βρίσκεται εκτός εκμετάλλευσης. Ο αριθμός τους από 9 το 2001 εκτοξεύτηκε σε 22 και η έκταση τους πέρασε από τα 11000 στρέμματα περίπου στα 17000. Σύμφωνα

Περιφέρεια	Αριθμός	Έκταση (στρ)	% εκτός εκμετάλλευσης
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	14	13510	24.1%
ΗΠΕΙΡΟΥ	11	9680	0.0%
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	6	5456	22.0%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	6	2870	89.5%
ΑΤΤΙΚΗΣ	4	1760	100.0%
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	2	1200	58.3%
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	2	850	100.0%
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	1	360	100.0%
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1	300	100.0%
ΣΥΝΟΛΟ	47	35986	30.5%

με τα στοιχεία και τα παραδείγματα που ήδη αναφέρθηκαν, η εγκατάλειψη της αλιευτικής εκμετάλλευσης των λιμνοθαλασσών εγκυμονεί κινδύνους για το μέλλον των οικοσυστημάτων. Μάλιστα ο κίνδυνος σοβαρής υποβάθμισης ή και εξαφάνισης είναι μεγαλύτερος στις μικρές λιμνοθάλασσες. Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνονται στοιχεία των λιμνοθαλασσών εκτός εκμετάλλευσης ανά περιφέρεια και μάλιστα τα στοιχεία αφορούν τις μικρές λιμνοθάλασσες με επιφάνεια κάτω των 2000 στρεμμάτων.

Είναι φανερό ότι σε περιοχές με μικρή παράδοση στην αλιευτική εκμετάλλευση των λιμνοθαλασσών σε συνδυασμό και με εναλλακτικές απασχολήσεις, όπως ο τουρισμός, οδηγεί σε εγκατάλειψη.

Η κάθε μία λιμνοθάλασσα ανεξαρτήτως της έκτασής της έχει ιδιαίτερη σημασία τόσο για την περιοχή στην οποία βρίσκεται, όσο και ως υγρότοπος που ανήκει στο δίκτυο των ανάλογων οικοτόπων της χώρας. Για αυτόν άλλωστε το λόγο, το κριτήριο της έκτασης δεν αποτελεί στοιχείο για την ένταξή τους στο ευρωπαϊκό και στο διεθνές πλαίσιο περιβαλλοντικής προστασίας. Αντιθέτως, μάλιστα, οι μικρής έκτασης λιμνοθάλασσες είναι οι πιο ευπαθείς στις ανθρωπογενείς παρεμβάσεις με αποτέλεσμα πολλές από αυτές όταν τεθούν εκτός παραγωγικής δραστηριότητας να καταστρέφονται σαν οικοσυστήματα ολοκληρωτικά. Αξίζει να επισημάνουμε ότι η διατήρηση της αλιευτικής δραστηριότητας συνδέεται με την προστασία των οικοσυστημάτων αυτών αλλά και των αλιευτικών κοινοτήτων που βρίσκονται στην περιοχή. Τα στοιχεία της μελέτης αναδεικνύουν ένα πρόβλημα διαστάσεων που πρέπει να αντιμετωπιστεί.

Οι εκτός εκμετάλλευσης λιμνοθάλασσες αυξήθηκαν και αυτό εγκυμονεί κινδύνους για το μέλλον των μικρών κυρίως οικοσυστημάτων

Οι τιμές διάθεσης των αλιευτικών προϊόντων

Από την διερεύνηση των ανά λιμνοθάλασσα τιμών διάθεσης των αλιευμάτων αλλά και την γνώση του χώρου προκύπτει ότι πέραν των εξωγενών παραγόντων που επιδρούν σε αυτές και των ιδιαιτεροτήτων του κάθε μισθωτή, οι παράγοντες που επηρεάζουν την τιμή διάθεσης των αλιευμάτων μπορεί να είναι:

- Η σύνθεση των ειδών που επηρεάζεται τόσο από τα ιδιαίτερα υδρολογικά χαρακτηριστικά του κάθε οικοσυστήματος.
- Οι ποσότητες των αλιευμάτων σχετίζονται με το μέγεθος της κάθε λιμνοθάλασσας και βάσει αυτών διαφοροποιείται ο τρόπος διάθεσης της παραγωγής. Στις μικρού μεγέθους λιμνοθάλασσες, οι μισθωτές μπορούν τις ποσότητες αυτές να τις διοχετεύουν ευκολότερα στο λιανικό εμπόριο.

Εκτός από τα παραπάνω, η αλιευτική τακτική που ακολουθεί ο φορέας της μίσθωσης μπορεί να παίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των τιμών διάθεσης, αν αξιοποιήσει τις υπάρχουσες υποδομές με τη λογική της αιεφορίας, ειδικά στις περιπτώσεις που υπάρχει τάφρος διαχείρισης. Πάντως η γενική αίσθηση είναι ότι οι τιμές για το άγριο ψάρι της λιμνοθάλασσας, που συχνά είναι εξαιρετικής ποιότητας, είναι σχετικά χαμηλές.

Οι τιμές διάθεσης από τους μισθωτές είναι εποχικά και χωρικά κυμαινόμενες αλλά η γενική αίσθηση είναι ότι οι τιμές για το άγριο ψάρι της λιμνοθάλασσας, που συχνά είναι εξαιρετικής ποιότητας, είναι κατά κανόνα ιδιαίτερα χαμηλές

ΝΕΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Εναλλακτικός τουρισμός

Στις λιμνοθάλασσες που βρίσκονται σε περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί Εθνικά Πάρκα λειτουργούν Κέντρα Πληροφόρησης των Μονάδων Διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών του ΟΦΥΠΕΚΑ διοχετεύονται επισκέπτες που επιθυμούν να γνωρίσουν την περιοχή, κυρίως λόγω του φυσικού περιβάλλοντος χωρίς κάποιο έσοδο για τους μισθωτές.

Από τα στοιχεία και την γνώση των περιοχών, δραστηριότητες αλιευτικού τουρισμού με στοιχεία γνωριμίας με την ζωή και τις τέχνες των ψαράδων των λιμνοθαλασσών (υποδοχή επισκεπτών και αμοιβή των μισθωτών) γίνεται μόνο σε 10 λιμνοθάλασσες.

Αν και η δυνατότητα ανάπτυξης τέτοιας μορφής τουρισμού προβλέπεται από το νόμο και από κάποιες συμβάσεις των μισθωτών των λιμνοθαλασσών και θα μπορούσε να αποτελεί πηγή επιπλέον εσόδων, φαίνεται ότι δεν ασκείται στην πλειοψηφία των περιπτώσεων ούτε από τους αλιευτικούς συνεταιρισμούς, ούτε από τους ιδιώτες. Αυτό οφείλεται στους παρακάτω λόγους:

- Στην κακή κατάσταση των υποδομών που θα μπορούσαν να φιλοξενήσουν επισκέπτες.
- Στη δυσκολία πρόσβασης των επισκεπτών στη μεγάλη πλειοψηφία των λιμνοθαλασσών (κατάστασης οδικού δικτύου και ξεδρών υποδοχής σκαφών).
- Σε ελλιπή ενημέρωση των φορέων εκμετάλλευσης σχετικά με τη δυνατότητα ανάπτυξης δραστηριοτήτων ήπιου περιβαλλοντικού τουρισμού.

Προστιθέμενη Αξία στα αλιεύματα

Από στοιχεία που έχουν προκύψει από την έρευνα που διενεργήθηκε στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης έχει εκδηλωθεί ενδιαφέρον από μισθωτές λιμνοθαλασσών. Δράσεις για την παραγωγή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας, όπως το αυγοτάραχο και τα παστά ελαφράς άλμης, εκτός από την ενίσχυση των εσόδων συμβάλουν και στην αναβάθμιση της εικόνας των αλιευτικών εκμεταλλεύσεων των λιμνοθαλασσών.

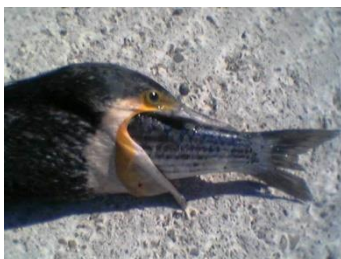
Περιβαλλοντικές κρίσεις και απώλειες παραγωγής

Τα τελευταία χρόνια οι αιτίες των μαζικών θανάτων που σημειώνονται σε λιμνοθάλασσες εντοπίζεται στις ανοξικές κρίσεις παρά το γεγονός ότι έχουν αυξηθεί θάνατοι και απώλειες αλιευμάτων που οφείλονται σε ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως πλημμύρες, ακραία χαμηλές θερμοκρασίες, καταστροφή ιχθυοφραγμών κτλ. Η έμφαση στα ανοξικά φαινόμενα δίνεται εξαιτίας του γεγονότος ότι ενώ στις καιρικής αιτίας καταστροφές οι δυνατότητες άμεσου περιορισμού των επιπτώσεων τους στην αλιευτική παραγωγή είναι περιορισμένες, οι κίνδυνοι εκδήλωσης ανοξικών κρίσεων μπορούν να περιοριστούν με ενέργειες αποκατάστασης της περιβαλλοντικής κατάστασης των οικοσυστημάτων. Από τους παράγοντες αυτούς, το θέμα των αποφράξεων των στομιών και της βελτίωσης της διαμόρφωσης των προστατευτικών βραχιόνων πρέπει να αντιμετωπίζεται άμεσα. Δεν αφορά μόνο την αλιεία αλλά πρωτίστως την «υγεία» του φυσικού περιβάλλοντος.

Ανοξικά φαινόμενα αναφέρονται σε 10 λιμνοθάλασσες, προσχώσεις και αποφράξεις στομιών σε 33 και μαζικοί θάνατοι ψαριών σε 22.

Τα ψαροφάγα πουλιά

Τα ψαροφάγα πουλιά και πιο συγκεκριμένα οι κορμοράνοι, αποτελούν σημαντική αιτία απώλειας παραγωγής. Τα πρόβλημα τα τελευταία χρόνια καταγράφεται ως έντονο σε 23 λιμνοθάλασσες, μέτριο σε 13 και μικρό μόνο σε 2. Για την αντιμετώπιση του οι αλιείς προσφεύγουν στην εγκατάσταση διχτύων προστασίας στις τάφρους διαχείμασης. Αυτή η επένδυση έχει κόστος και δυσχεραίνει την καθημερινότητα των αλιέων, όμως οι απώλειες είναι πολλές και περιορίζουν τα περιθώρια βελτιστοποίησης της διαχείρισης των υπομεγεθών.

Τα ξενικά είδη

Η είσοδος και εξάπλωση των ξενικών χωροκατακτητικών ειδών στη Μεσόγειο εκτός από τις επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα επηρεάζει έντονα και την αλιευτική δραστηριότητα. Στις λιμνοθάλασσες το «μπλε καβούρι» (*Callinectes sapidus*) έχει παρουσιάσει εκρηκτική αύξηση την τελευταία δεκαετία. Εκτός από τις ζημιές στα αλιευτικά εργαλεία είναι πλέον αποδεκτό ότι έχει επιπτώσεις και στην αφθονία ειδών εμπορικού ενδιαφέροντος. Η εκμετάλλευσή του επεκτάθηκε στις λιμνοθάλασσες της επικράτειας μετά το 2017 αλλά δεν φαίνεται προς το παρόν να είναι ικανή να φρενάρει την αύξηση του είδους και μαζί με αυτή και τις παράπλευρες απώλειες. Σε 18 λιμνοθάλασσες το πρόβλημα είναι μεγάλο, σε 5 μέτριας έκτασης, σε 8 μικρό και σε 4 δεν αναφέρεται καθόλου ως πρόβλημα.

Παράνομη αλιεία

Το θέμα της παράνομης αλιείας είναι από τα κορυφαία προβλήματα των μισθωτών των λιμνοθαλασσών. Παρόλα αυτά, η χρήση ηλεκτρονικών μέσων για τον σκοπό αυτό είναι περιορισμένη, γεγονός που σχετίζεται εκτός από την οικονομική δυσπραγία και με τις γεωμορφολογικές ιδιαιτερότητες που χαρακτηρίζουν πολλά από αυτά τα οικοσυστήματα. Σε 8 από τις 46 λιμνοθάλασσες που εξετάστηκαν υπάρχουν σε λειτουργία τεχνικά μέσα για τον περιορισμό του προβλήματος.

Απορρίμματα

Οι λιμνοθάλασσες είναι περιοχές παθητικής συσσώρευσης απορριμμάτων που προέρχονται τόσο από τη στεριά, μέσα από τις φυσικές εισροές υδάτων ή τα αποστραγγιστικά αντλιοστάσια. Συχνά όμως είναι και χώροι εσκεμμένης απόθεσης απορριμμάτων από ιδιώτες αλλά και Φορείς. Επίσης, σημαντική είναι και η συσσώρευση απορριμμάτων που φθάνουν από τη θάλασσα. Τα απορρίμματα εκτός της περιβαλλοντικής υποβάθμισης δυσχεραίνουν και την αλιευτική δραστηριότητα.

Επίσης, η αλιευτική δραστηριότητα παράγει απορρίμματα που συνδέονται τόσο με την αλιεία και τη συσκευασία και διακίνηση αλλά και απόβλητα «οικιστικού» χαρακτήρα που προκύπτουν από τη διαβίωση των αλιέων στα διβάρια. Ο περιορισμός του προβλήματος είναι επιτακτική ανάγκη τόσο για περιβαλλοντικούς λόγους όσο και για την ανάπτυξη παράλληλων δραστηριοτήτων με επισκέπτες από τους αλιείς.

2001-2023, ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΩΣΤΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

Αναμόρφωση θεσμικού πλαισίου

Οι περισσότερες λιμνοθάλασσες εντάσσονται πλέον σε Εθνικά Πάρκα και οι σχετικές Κ.Υ.Α. για την ίδρυσή τους διαμορφώνουν ένα πιο αποδοτικό πλαίσιο για την προστασία των λιμνοθαλασσών.

Τον Οκτώβριο του 2017 με το αρ.10 του ν.4492/2017, που ψηφίστηκε σχεδόν ομόφωνα από την Βουλή, έλαβε χώρα η τροποποίηση μιας σειράς άρθρων του Αλιευτικού Κώδικα (Ν.Δ.420/1970) που αφορούσαν στην εκμετάλλευση των λιμνοθαλασσών. Οι αλλαγές αυτές αφορούν μεταξύ άλλων:

- την ομογενοποίηση της διαδικασίας των μισθώσεων
- τη δυνατότητα να νομιμοποιηθούν οι κτιριακές υποδομές και εγκαταστάσεις των Δημόσιων Φυσικών Ιχθυοτροφείων που μέχρι τότε δεν είχαν τις αναγκαίες πολεοδομικές άδειες (με ευθύνη του Δημοσίου) και περιγράφεται η σχετική διαδικασία προκειμένου να υπάρχει η δυνατότητα εξασφάλισης χρηματοδότησης μέσω της ένταξής τους σε σχετικά ευρωπαϊκά προγράμματα. Η διαδικασία αυτή είναι στην ευθύνη του μισθωτή και πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά τη σύνταξη των ετήσιων εκθέσεων αξιολόγησης από τις αρμόδιες υπηρεσίες.
- τη συστηματική αξιολόγηση των αλιευτικών εκμεταλλεύσεων. Με αυτόν τον τρόπο όχι μόνο αποφεύγεται η οικοσυστημική υποβάθμιση οικοτόπων προτεραιότητας, που θα μπορούσε να συμβεί λόγω έλλειψης στοιχείων, αλλά δίνεται η δυνατότητα επιβράβευσης των

καλών πρακτικών και των συνεπών εκμεταλλεύσεων μέσω αναμίσθώσεων.

Υλοποίηση επενδυτικών προγραμμάτων

Τα τελευταία χρόνια στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας έχουν υποβληθεί και έχουν υλοποιηθεί ή υλοποιούνται επενδυτικά σχέδια αποκλειστικά από έναν σημαντικό αριθμό συνεταιρισμών που μισθώνουν λιμνοθάλασσες ή αλιευτικές θέσεις στο σύμπλεγμα λιμνοθαλασσών Μεσολογίου-Αιτωλικού, της λιμνοθάλασσας Λογαρού Άρτας (κυρίως δίχτυα προστασίας), της Βιστωνίδας Ξάνθης (κυρίως δίχτυα προστασίας) και των λιμνοθαλασσών της Καβάλας (συσκευαστήριο).

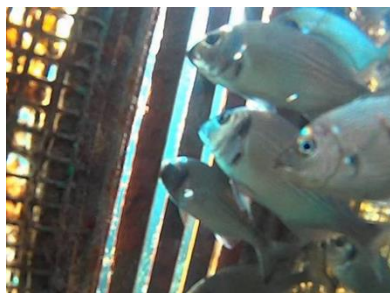
Θυρίδες διαφυγής υπομεγεθών ψαριών

Η απόρριψη αλιευμάτων θεωρείται ως ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα για την αλιευτική διαχείριση. Η σύλληψη υπομεγεθών ατόμων ειδών με μικρή εμπορική αξία αποτελεί μία από τις κύριες αιτίες των απορρίψεων. Έτσι, η απόρριψη υπομεγεθών είναι αναμενόμενη σε ενδαιτήματα που λειτουργούν ως «βρεφοκομεία» νεαρών ατόμων (“nurseries”). Ως τέτοια πεδία λειτουργούν παράκτια ρηχά ενδαιτήματα, εκβολές και λιμνοθάλασσες.

Εδώ και 10 περίπου χρόνια ξεκίνησε μια πρωτοβουλία για τη μελέτη των υπομεγεθών στις λιμνοθάλασσες και ειδικότερα των απορρίψεων. Η διαδικασία αφορούσε στην εγκατάσταση ιχθυοπαγίδων με τροποποιημένα τεχνικά χαρακτηριστικά, με προσθαφαιρούμενες μπάρες, που ρυθμίζουν τα ανοίγματα από τα οποία μπορεί να περάσει ένα ψάρι. Οι εγκαταστάσεις αυτές τοποθετήθηκαν τόσο σε παραδοσιακές όσο και σε μοντέρνες ιχθυοσυλληπτικές. Στην συνέχεια οι κατασκευές αυτές εξελίχθηκαν και προσαρμόστηκαν και στις μόνιμες τσιμεντένιες ιχθυοσυλληπτικές, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε λιμνοθάλασσα της περιοχής. Συγχρόνως, έγινε δυνατό ιδιαίτερα στις κλειστού τύπου λιμνοθάλασσες, να βελτιωθεί η μετακίνηση των υδάτινων μαζών στο στόμιο, αφού στις συγκεκριμένες περιπτώσεις τα κλασσικά πλέγματα «στόμωναν» εύκολα περιορίζοντας σημαντικά την κυκλοφορία των νερών. Τα χρόνια που μεσολάβησαν από την αρχική εφαρμογή τους, η χρήση τους υιοθετήθηκε στις ιχθυοσυλληπτικές εγκαταστάσεις του συμπλέγματος των λιμνοθαλασσών Μεσολογίου-Αιτωλικού από τους περισσότερους μισθωτές, χωρίς αυτό να προκύψει από μέτρα διοικητικής επιβολής. Οι κατασκευές αυτές το 2017 περιλήφθηκαν σε έκθεση της Ε.Ε. για βέλτιστες πρακτικές.

Χαρακτηρισμός ως «εκτατική ιχθυοκαλλιέργεια»

Στο ΦΕΚ 475/2015 δημοσιεύτηκε η απόφαση σύμφωνα με την οποία τα ελάχιστα καθορισμένα μεγέθη των αλιευμάτων της αλιείας δεν ισχύουν για τα προϊόντα υδατοκαλλιέργειας, καθώς και για τα προϊόντα που προέρχονται από τα μισθωμένα δημόσια ιχθυοτροφεία – λιμνοθάλασσες της χώρας. Η απόφαση αυτή είναι καθοριστική για την αλιευτική εκμετάλλευση των λιμνοθαλασσών γιατί από τη φύση τους τα οικοσυστήματα αυτά είναι άφθονα σε υπομεγέθη άτομα η αποφυγή σύλληψης ή η διαλογή των οποίων είναι δύσκολη και επίπονη. Το νομοθετικό αυτό πλαίσιο δεν σημαίνει ότι παύει η προσπάθεια για μια «ορθολογική διαχείριση» εκ μέρους των αλιείων των λιμνοθαλασσών.

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΑΛΙΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Εκτός από τα πρωτογενή στοιχεία η μελέτη συνέλεξε και τις απόψεις των αλιέων και των στελεχών της διοίκησης γύρω από τα σημαντικά ζητήματα της αλιευτικής εκμετάλλευσης των λιμνοθαλασσών. Σχετικά με τα σημεία που καταγράφεται βελτίωση οι αλιείς αναφέρουν:

- οι μακροχρόνιες συμβάσεις (αναμισθώσεις),
- η μείωση ενοικίων,
- η μείωση σε ορισμένες περιπτώσεις των αδήλωτων αλιευμάτων,
- η βελτίωσης της ποιότητας συνεργασίας με τις υπηρεσίες

Στην ίδια ερώτηση, οι απόψεις των υπηρεσιακών παραγόντων φαίνεται να επιβεβαιώνουν αυτές των αλιέων και επιπλέον τις εντάσσουν στο ευρύτερο νομικό/θεσμικό πλαίσιο το οποίο επέδρασε θετικά:

- τροποποίηση του νομικού πλαισίου (αλιευτικός κώδικας), που προσδιόρισε με πιο σαφή τρόπο
- τους όρους εκμίσθωσης / αναμίσθωσης
- την παρακολούθηση της εκμετάλλευσης μέσω των ανά τριετία επικαιροποιούμενων εκθέσεων αξιολόγησης των μίσθιων και των ετήσιων εκθέσεων ελέγχου.

Η αντικειμενοποίηση των κριτηρίων όχι μόνο για την εκμίσθωση αλλά κυρίως για την αξιολόγηση των εκμεταλλεύσεων, σύμφωνα με ορισμένες επισημάνσεις, φαίνεται ότι, έχει συμβάλει στη στενότερη συνεργασία των μισθωτών με τις υπηρεσίες

Παράλληλα αναφέρονται και σε σημεία επιδείνωσης όπως:

- μείωση ποσότητας παραγωγής και εσόδων αλλά και απώλεια ορισμένων ειδών
- παράνομη αλιεία και διακίνηση ατιμολόγητων αλιευμάτων από ανταγωνιστές
- αύξηση κόστους παραγωγής και επιβίωσης των μελών των μισθωτών με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ενδιαφέρον παραμονής ή ένταξης

στην εκμετάλλευση αναγκαίου προσωπικού (συντήρηση αλιευτικών υποδομών, καύσιμα κλπ.)

- κλιματική αλλαγή
- μπλε καβούρι
- χέλι: Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται τόσο στη μείωση του χελιού όσο και στην μείωση της τιμής του, δεδομένης και της απουσίας ενδιαφέροντος από εμπόρους για εξαγωγή στην Ιταλία και αλλού.

Στο ίδιο ερώτημα, οι επισημάνσεις των υπηρεσιακών παραγόντων σχετίζονται με αυτές των αλιέων και προχωρούν ακόμα περισσότερο προσθέτοντας:

- Δυσκολία προσέλκυσης νέων
- Ακραία καιρικά φαινόμενα & περιβαλλοντικές κρίσεις
- Ψαροφάγα πουλιά

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Είναι πέρα από κάθε αμφιβολία ότι, με βάση τα στοιχεία της μελέτης, η συνολική εικόνα των λιμνοθαλασσών μπορεί να αποδοθεί με τον χαρακτηρισμό «**κατάρρευση**».

Η κατάρρευση αυτή εκφράζεται με τους εξής δείκτες:

- αύξηση του αριθμού των εκτός εκμετάλλευσης λιμνοθαλασσών
- μείωση της απασχόλησης των αλιέων σε αυτές
- πτώση της ποσότητας και της αξίας της αλιευτικής παραγωγής (άμεσες επιπτώσεις στην βιωσιμότητα των εκμεταλλεύσεων)
- κατάρρευση των υποδομών με περαιτέρω κίνδυνο επιδείνωσης της κατάστασης των οικοσυστημάτων
- υποστελέχωση των Υπηρεσιών του τομέα της αλιείας και αισθητή απουσία αντίληψης της κατάστασης και των αναγκών των λιμνοθαλασσών
- συσσώρευση προβλημάτων που δεν αντιμετωπίζονται και θέτουν σε κίνδυνο ακόμα και την ίδια την υπόσταση των οικοσυστημάτων – (Πολύπλοκο νομικό καθεστώς σε θέματα περιβάλλοντος για την εκτέλεση άμεσα αναγκαίων έργων προστασίας και αποκατάστασης, Πλήρης απουσία συντονισμού υπηρεσιών και φορέων: Υπηρεσίες Αλιείας, Κτηματική Υπηρεσία (αιγιαλός, στόμια), Υπηρεσίες Περιβάλλοντος, Μονάδες Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών)
- διαίωνη της ελλιπούς αστυνόμευση με σύγκρουση αρμοδιοτήτων Λιμενικού Σώματος και Αστυνομίας
- σημαντικές επιπτώσεις από την εξάπλωση εισβολικού είδους (μπλε καβούρι) και από την υποχρέωση απελευθέρωσης μεταναστευτικών χελιών χωρίς καμία οικονομική αποζημίωση

Οι διαπιστώσεις αυτές, με δεδομένη τη συμβολή των αλιευτικών εκμεταλλεύσεων στη διατήρηση σε ικανοποιητική κατάσταση των προστατευόμενων οικοτόπων, είναι ανησυχητικές. Δεν είναι έκπληξη αν σκεφτεί κανείς ότι είναι επακόλουθο της κατάστασης και των τάσεων που είχαν διαπιστωθεί το 2001. Όμως η οικοσυστημική, κοινωνική και πολιτισμική σημασία των αλιευτικών εκμεταλλεύσεων στις λιμνοθάλασσες είναι πλέον διεθνώς αναγνωρισμένη και δεν αφήνει περιθώρια αδράνειας.

ΠΡΟΤΡΟΠΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η μελέτη καταλήγει σε προτάσεις ταξινομημένες σε κατηγορίες που θεωρείται ότι μπορούν να συμβάλουν θετικά στην αντιμετώπιση των χρονιζόντων και επιδεινούμενων προβλημάτων στις λιμνοθάλασσες. Αρκετές από τις προτάσεις αυτές έχουν προκύψει από τη συμβολή ψαράδων και ιχθυολόγων του τομέα.

Βελτίωση υποδομών με δημόσια και ιδιωτικά έργα

- ❖ Συστηματικές διανοίξεις στομίων με δημόσια κάλυψη δαπάνης, αναδιαμόρφωση ή αποκατάσταση προστατευτικών προβόλων με παράλληλο καθορισμό των χώρων μεταφοράς/απόθεσης καθώς και της διαδικασίας άμεση διάθεσης των φερτών υλικών που αφαιρούνται (άμμος κλπ.).
- ❖ Προσαρμογή των Δράσεων του νέου Επιχειρησιακού Προγράμματος ΠΑΛΥΘ (αντίστοιχα με τη Δράση: Έργα για την προστασία και αποκατάσταση οικοσυστημάτων λιμνοθαλασσών, στο πλαίσιο βιώσιμων αλιευτικών δραστηριοτήτων» του ΕΠΑΛΘ 2014-2020).
- ❖ Τόσο στα δημόσια όσο και στα ιδιωτικά έργα σε λιμνοθάλασσες, θα πρέπει να επισημανθεί η σημασία της επιλογής των υλικών, ώστε να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες συνθήκες των λιμνοθαλασσών και στην υφιστάμενη κατάσταση της αλιευτικής εκμετάλλευσής τους.
- ❖ Να τεθούν σε προτεραιότητα, ως Δημόσια έργα εκτός των αλιευτικών υποδομών και των υποδομών κυκλοφορίας νερών οι βελτιώσεις των οικίσκων διαμονής και εργασίας στις λιμνοθάλασσες καθώς και των δρόμων πρόσβασης και η εκτέλεση αντιπλημμυρικών έργων με ενίσχυση από τα ειδικά προγράμματα
- ❖ Για την ένταξη έργων να λαμβάνονται υπ' όψη ως προϋπόθεση οι τριετείς εκθέσεις αξιολόγησης των λιμνοθαλασσών και οι ετήσιες εκθέσεις ελέγχου των εκμεταλλεύσεων που συντάσσονται από τις υπηρεσίες.
- ❖ Αύξηση της δημόσιας δαπάνης σε ποσοστό 80% έως 100 % για έργα που υλοποιούνται από μισθωτές και αφορούν δημόσιες υποδομές ή περιβαλλοντική προστασία και αποκατάσταση.
- ❖ Κατάταξη των αλιευτικών συνεταιρισμών μισθωτών λιμνοθαλασσών στους συλλογικούς φορείς ή και στην κατηγορία των Ομάδων Παραγωγών λόγω της ειδικού τύπου δραστηριότητας τους, ώστε οι επενδυτικές δαπάνες να ενταχθούν σε καθεστώς υψηλότερου ποσοστού χρηματοδότησης για το σύνολο των δράσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας (Leader αλιείας κλπ).

Διοικητικές παρεμβάσεις

- ❖ Άμεση στελέχωση με ιχθυολόγους όσων Περιφερειακών Υπηρεσιών Αλιείας δεν διαθέτουν.
- ❖ Ενιαία μορφή σύνταξης των ετήσιων εκθέσεων παρακολούθησης, προς διευκόλυνση των Περιφερειακών Υπηρεσιών.
- ❖ Οι αναμισθώσεις να εφαρμόζονται στο σύνολο των λιμνοθαλασσών, αν πληρούνται προϋποθέσεις επιτυχούς εκμετάλλευσης και υλοποίησης επενδύσεων, ανεξαρτήτως τρόπου και φορέα μίσθωσης (τροποποίηση άρθρου του Αλιευτικού Κώδικα).

- ❖ Σύνταξη νέων σχεδίων διακηρύξεων στις περιπτώσεις που δεν συντρέχουν οι λόγοι του άρθρου 50 του Α.Κ. 420/1970 όπως ισχύει.
- ❖ Προκειμένου να αποφεύγεται κατά το δυνατόν η παρουσίαση εικονικών μελών στους αλιευτικούς συνεταιρισμούς, θεωρούμε ότι απαιτείται σε ορισμένες περιπτώσεις να γίνει αλλαγή στις προβλέψεις των τριετών εκθέσεων αξιολόγησης και τροποποίηση των συμβάσεων στον ελάχιστο αριθμό απασχολούμενων.
- ❖ Φορολογικές απαλλαγές και οικονομικές ενισχύσεις, αντί επιδομάτων, ως κίνητρα σε νέους για την ένταξή τους σε αλιευτικούς συνεταιρισμούς-μισθωτές λιμνοθάλασσών με βάση πιστοποιούμενη παροχή ισότιμου έργου.
- ❖ Τα ετήσια μισθώματα των λιμνοθαλασσών να κατατίθενται σε κωδικό εσόδων που θα δημιουργηθεί αποκλειστικά για έργα στις λιμνοθάλασσες (αυτοχρηματοδότηση παρεμβάσεων).
- ❖ Θεσμοθέτηση του προτύπου AGRO 12 σύμφωνα με σχέδιο που έχει εκπονηθεί από τον ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ, με συμμετοχή και εκπροσώπων του Συνδέσμου Αλιευτικών Συνεταιρισμών Ελληνικών Λιμνοθαλασσών, καθώς και εκπροσώπων της Γενικής Δ/σης Αλιείας του ΥΠΑΑΤ.

Ενισχύσεις για τον περιορισμό των επιπτώσεων από εξωγενείς παράγοντες

- ❖ Για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων από καιρικά φαινόμενα-έκτακτες συνθήκες, ένταξη των εκμεταλλεύσεων των λιμνοθαλασσών (εκτατικές ιχθυοκαλλιέργειες) σε καθεστώς ενίσχυσης με κάλυψη όλων των περιπτώσεων που καλύπτουν αντίστοιχα τις εντατικές ιχθυοκαλλιέργειες.
- ❖ Καταβολή ενισχύσεων σε μισθωτές λιμνοθαλασσών και επαγγελματίες αλιείς για ανάπτυξη δράσεων για τον περιορισμό της εξάπλωσης του μπλε καβουριού.
- ❖ Καθιέρωση συστήματος άμεσων αποζημιώσεων ίσων με την αξία των χελιών που απελευθερώνονται ή δεν αλιεύονται από τους μισθωτές, σε εφαρμογή των σχετικών κανονισμών της Ε.Ε. και των εφαρμοστικών Υπουργικών αποφάσεων.

Δικτύωση και καινοτομία

- ❖ Προτείνονται δύο (2) προγράμματα με δικαιούχους φορείς μισθωτών λιμνοθαλασσών σε συνεργασία με Εκπαιδευτικά ή Ερευνητικά Ιδρύματα που θα φορούν σε ένα ειδικό πρόγραμμα για δικτύωση με σκοπό τη μεταφορά καλών πρακτικών και μια δράση για την εκπαίδευση μελών οικογενειών ψαράδων σε τεχνικές επεξεργασίας αλιευτικών προϊόντων (αυγοτάραχο, παστά ελαφράς άλμης και καπνιστά).
- ❖ Εκπόνηση οδηγού για εφαρμογές καινοτομικού χαρακτήρα υποδομών, εξοπλισμών και διαχειριστικών πρακτικών που να απευθύνεται σε μισθωτές λιμνοθαλασσών και να μπορεί να αξιοποιηθεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες σε προγράμματα σχετικών χρηματοδοτήσεων.
- ❖ Δημιουργία πλατφόρμας για την ηλεκτρονική κατάθεση και επεξεργασία των ετήσιων εκθέσεων παρακολούθησης της εκμετάλλευσης των λιμνοθαλασσών.

